

Dostupnost, popularnost i
gledateljski komentari nagrađenih
animiranih filmova 'Zagrebačke
škole crtanog filma' na
participativnom audio-vizualnom
web-portalu Youtube

Availability, Popularity and Viewers'
Comments of Awarded Animation
Movies of the 'Zagreb School of
Animated Film' in Participative
Audio-Visual Web Portal Youtube

Mirko Duić

Odjel za informacijske znanosti, Sveučilište u Zadru
Department of Information Sciences, University of Zadar
miduic@unizd.hr

UDK / UDC 791.228:001.891

Istraživanje / Research

Primljeno / Received on: 4. 4. 2014.

Prihvaćeno / Accepted on: 11. 8. 2014.

Sažetak

Ovim se istraživanjem utvrdilo koliko su nagrađeni animirani filmovi „Zagrebačke škole crtanog filma“ dostupni putem participativnog audiovizualnog web-portala YouTube i kolika je njihova gledanost. Komentari gledatelja filmova svrstani su u tematski povezane skupine te su predstavljani reprezentativni komentari iz svake pojedine skupine.

Ključne riječi: dostupnost, popularnost, komentari gledatelja, nagrada, animirani film, Zagrebačka škola crtanog filma, YouTube

Summary

Main focus of this paper was to find out how many of awarded animation movies of the “Zagreb School of Animated Film” were uploaded to participative web portal YouTube and what is their popularity. Movies viewers’ comments were assorted in thematically related groups and representative comments from each group were presented.

Key words: availability, popularity, viewers’ comments, award, animation movie, Zagreb School of Animated Film, YouTube

Uvod

Razvojem interneta i *online* web-portala na kojima korisnici dodaju, opisuju i komentiraju sadržaje došlo je do značajnih promjena u aktivnostima organizacije, obrade i čuvanja dokumenata, a što je imalo utjecaj na povećanje dostupnosti i korištenja dokumenata. Karen Gracy (2007) govori da čuvanje pokretnih slika u budućnosti možda više neće biti ekskluzivna domena arhiva i knjižnica.

Smatra da tehnologije nastale na internetu nude novi model demokratskog arhiva pokretnih slika, model koji korisnika postavlja u središte izrade arhiva, a ujedno taj novi arhiv može omogućiti i dokumentirati dijalog korisnika. Julia Noordegraaf (2011) razmatrajući slična pitanja navodi kako

nastanak virtualnih arhiva i *online* portala mijenja odnose između čuvara i korisnika audio-vizualne baštine, propitujući ulogu arhivista kao glavnog stručnjaka o znanju koje sadrži zbirka.

Rick Prelinger (2009), osnivač *online* zbirke *archive.org*, smatra da je YouTube (u daljnjem tekstu: YT) postao standard za ono što korisnici očekuju od arhiva: neograničen *online* pristup i aktivno korisničko sudjelovanje postali su presudni za javnu vidljivost arhiva. I Alan McKee (2011) ukazuje na arhivsku važnost tog web-portala: *Na YouTubeu nikad ne znaš što ćeš pronaći. Može se neočekivano naići na nešto što savršeno odgovara tvojim istraživačkim potrebama.*

Web-portal YT osnovan je 2005. godine, a 2006. kupljen je od Googlea za 1.65 milijardi dolara (Geoffrey, 2011). Cho (2013) ističe da se meteorski razvoj videa na webu može pripisati upravo YT-u koji je već 2009. godine bio treće najpopularnije mjesto na webu. Na istoj poziciji popularnosti YT-a nalazi se i u rujnu 2014. godine, za vrijeme pisanja ovog članka.¹

YT je web-portal koji omogućuje korisnicima besplatno postavljanje, gledanje i dijeljenje videa na webu. Među njegovim su korisnicima baštinske ustanove poput knjižnica i arhiva. No uz koristi koje YT donosi mnogim organizacijama, ujedno se može smatrati i svojevrsnom prijetnjom. U tom smislu navedimo fenomen disintermedijacije tj. nestanka uloge posrednika između resursa i krajnjeg korisnika. Fourie (1999) definira disintermedijaciju u svijetu knjižničarstva na sljedeći način: *prebacivanje informacija iz centraliziranih fizičkih repozitorija u alternativne repozitorije dostupne putem računala i računalnih mreža.* Korisnik tako dobiva izravan pristup informacijama te ima sve potrebne vještine da samostalno koristi mrežne informacije u skladu s potrebama. Takva situacija ne vodi nužno do potpunog preusmjerenja korisnika web-izvorima. Naime baštinske ustanove i dalje mogu zadržati korisnike dodajući vrijednost u informacijskom lancu.

Lee (2000) ukazuje na fenomen informacijske preopterećenosti korisnika ogromnim količinama informacija na webu. Informacijski profesionalci, npr. knjižničari, mogu pomoći korisnicima tako da filtriraju relevantne dokumente.

Lee navodi još jedan izazov mrežnog okruženja: poteškoće u utvrđivanju granica zbirke. Naprimjer knjižnica može postaviti web-poveznice sa svoje

1 Alexa Top 500 Global Sites [citirano: 2014-09-09]. Dostupno na: <http://www.alexa.com/topsites>

web-stranice do određenih filmova postavljenih na webu. No postavlja se pitanje postaju li ti dokumenti povezivanjem s knjižničnom web-stranicom ujedno dijelovi knjižnične zbirke. Situaciju usložnjava i to što dio dokumenata na webu nije postavljen uz poštivanje autorskih prava.

Razmatrajući utjecaj mrežnog okruženja na arhive, Rick Prelinger kritizira arhive koji svoju ulogu prepuštaju web-portalima kao što je YT, ostavljajući pritom neriješenima važna pitanja dugotrajnosti, standarda, održivosti, odgovornosti i vlasništva. Naime, kao i YT, većina web-videoportala u vlasništvu je velikih korporacija. Njihova pseudoarhivska funkcija, kako ju kritički naziva Prelinger, može se stoga smatrati privremenom. Postavlja se pitanje što će biti s videomaterijalima na nekom od tih web-portala ako korporacija propadne, promijeni politiku ili proda web-portal drugoj korporaciji.

U Hrvatskoj je glavna institucija za čuvanje igranih i animiranih filmova na filmskoj vrpici Hrvatska kinoteka, koja djeluje kao dio Hrvatskog državnog arhiva. U članku čiji su autori Majcen i Turković (2001) navodi se da je osnovna zadaća Hrvatske kinoteke prikupljanje filmskog gradiva, njegovo pohranjivanje, zaštita, obrada filmskog fonda te diseminacija informacija o obrađenom filmskom gradivu. Navode se i znatne teškoće u radu te ustanove: smještena je u izrazito neadekvatnom i skućenom, neadaptiranom prostoru; nema vlastitu projekcijsku dvoranu, prostor za stručnu biblioteku, čitaonicu, tehničku zbirku i dr.; u njoj radi ukupno 11 zaposlenika i taj se broj ne povećava, unatoč znatnom povećanju opsega poslova Kinoteke.

Kinoteka čuva 255 domaćih dugometražnih igranih te 2 350 kratkometražnih igranih filmova.² Od toga su 364 naslova digitalizirana, tj. prebačena na DVD-medij, a na CD-medij prebačeno je 205 naslova.³ Nijedan film nije dostupan putem web-stranice Kinoteke, tj. Hrvatskog državnog arhiva.

Ipak kinotečni naslovi pronalaze virtualne, web-puteve do korisnika. Tako se na portalu YT može pronaći velik broj audio-vizualnih djela hrvatske kulturne baštine. Među njima su i animirani filmovi.

Ovim se istraživanjem nastojalo utvrditi koliko su nagrađeni animirani filmovi „Zagrebačke škole crtanog filma“ dostupni putem participativnog

2 Hrvatski državni arhiv: FILMSKO GRADIVO HDA [citirano: 2014-09-03]. Dostupno na: <http://www.arhiv.hr/arhiv2/Arhivski-izvori/GradivoHDA/Filmskogradivo/index.htm>

3 Hrvatski državni arhiv: Fondovi i zbirke Hrvatske Kinoteke [citirano: 2014-09-03]. Dostupno na: <http://www.arhiv.hr/arhiv2/Arhivski-izvori/GradivoHDA/Filmskogradivo/WEB2HDARHIVLOC004398>

audio-vizualnog web-portala YT. Također, istraživanjem se nastojalo utvrditi i kolika je njihova gledanost, tj. popularnost na YT-u te koje dodatne informacije i razmišljanja o filmovima donose komentari gledatelja.

Istraživanje

Na YT-u se nalaze deseci tisuća hrvatskih filmova različitih vrsta postavljenih od strane korisnika čiji su identiteti često nepoznati – korisnici uglavnom su predstavljeni putem izmišljenih „korisničkih imena“ (engl. *usernames*). Na YT-u se nalaze različite vrste filmova – igrani, animirani, dokumentarni, reklamni, glazbeni itd. Fokus je ovoga istraživanja na animiranim hrvatskim filmovima, i to na specifičnom uzorku tih filmova koji smo definirali koristeći popis svih nagrađenih animiranih filmova Zagrebačke škole crtanog filma proizvedenih od poduzeća Zagreb film (Šarin, 1996). U poduzeću Zagreb film nastao je najveći broj hrvatskih animiranih filmova, od kojih su mnogi ovjenčani međunarodnim nagradama. U tom su poduzeću animirane filmove stvarali autori takozvane Zagrebačke škole crtanog filma. Na osnovi popisa svih nagrađenih filmova te škole definiran je uzorak za istraživanje koji se sastoji od 115 animiranih filmova, tj. gotovo svih filmova na popisu u spomenutom članku. Nije se uvrstilo nekoliko filmova za koje u članku ne postoje svi bitni podaci, npr. ime filma. S obzirom na vremenski raspon unutar kojega su filmovi koji čine uzorak proizvedeni, možemo reći kako oni predstavljaju period od četiri desetljeća, tj. gotovo cijelu povijest proizvodnje animiranih filmova u Hrvatskoj. Najstariji film iz uzorka napravljen je 1957. godine, tek koju godinu nakon što u tadašnjoj Saveznoj Republici Hrvatskoj po prvi put počinje brojem i kvalitetom značajnija proizvodnja animiranih filmova. Najmlađi film iz uzorka napravljen je 1996. godine. Također, vrijednost filmova uvrštenih u uzorak potvrđuje to što su dobili nagrade na uglednim domaćim i stranim festivalima animiranog filma.

Ovo je istraživanje motivirano i činjenicom da su filmovi iz uzorka, ali i drugi hrvatski animirani filmovi, slabo dostupni širem gledateljstvu. Stoga dostupnost tih filmova putem web-portala kakav je YT omogućuje zainteresiranima da ponovno ili po prvi put vide animirane filmove koji su vrijedan dio hrvatske filmske i kulturne baštine. Valja napomenuti da ovim istraživa-

njem nije problematizirano važno pitanje vezano uz dostupnost filmova iz uzorka na YT-u, a to je pitanje autorskih prava i činjenice da su filmovi vjerojatno postavljeni na YT bez dopuštenja vlasnika autorskih prava.

U razdoblju od 17. do 29. listopada 2013. godine izvršen je pregled portala YT na sljedeći način: za svih 115 filmova iz uzorka istraženo je nalaze li se na YT-u tako da se u njegov pretraživač upisivalo ime pojedinog filma iz uzorka te potom pokrenulo pretraživanje kako bi se utvrdilo je li film postavljen na YT. Za one filmove za koje je utvrđeno da se nalaze na YT-u potom su prikupljeni sljedeći podaci s web-stranice YT na kojoj se film može pogledati:

naslov filma; ime postavljača filma i broj filmova koje je taj postavljač postavio na YT; broj pregleda filma; broj „lajkova“ i „nelajkova“; datum kada je film postavljen; komentari korisnika; imena komentatora.

Važno je napomenuti da su imena komentatora gotovo uvijek izmišljena korisnička imena, a ne pravo ime i prezime. Također ne postoji podatak o tome iz koje države komentator dolazi, već se o tome može zaključivati samo na temelju jezika kojim su napisani komentari.

Na temelju prikupljenih podataka o filmovima s YT-a napravljena je analiza s ciljem da se utvrdi kolika je dostupnost i popularnost animiranih filmova iz uzorka te koje su česte teme korisničkih komentara. Analiza korisničkih komentara napravljena je tako da se pregledom svih komentara formiralo tematski povezane skupine komentara te izdvojilo reprezentativne komentare unutar pojedine tematske skupine.

Analiza prikupljenih podataka

Dostupnost i popularnost animiranih filmova

Prisutnost filmova iz uzorka na YouTubeu (zbirni podaci)

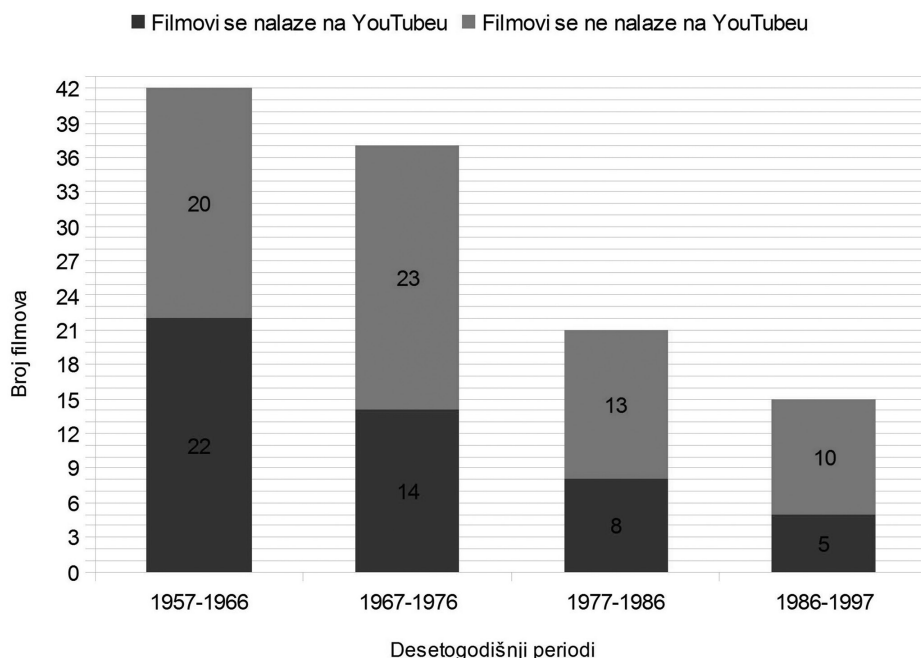
Od ukupno 115 nagrađenih animiranih filmova Zagrebačke škola crtanog filma koji čine uzorak, na YT-u je pronađen 51 film, tj. 44% filmova, a 64 filma, tj. 56% njih, ne nalazi se na YT-u.

Prisutnost filmova iz uzorka na YouTubeu (podaci prema desetljećima)

Filmove iz uzorka grupirali smo u desetgodišnje periode kako bi se dobio

sažet, pregledan uvid u stupanj prisustva filmova na YT-u s obzirom na njihovu starost. Također, desetgodišnji periodi primjereni su za dobivanje uvida u dinamiku razvoja aktivnosti izrade animiranih filmova u poduzeću Zagreb film, što omogućuje analizu prisutnosti filmova na YT-u i s obzirom na tu dimenziju.

Grafikon 1. Prisustvo animiranih filmova na YT-u

U prvom desetljeću, od 1957. do 1966. godine, napravljen je 41 nagrađeni film ili 36% od ukupnog broja filmova u uzorku. Od tog 41 filma na YT-u se nalaze 23 filma, tj. 56% filmova napravljenih u prvom desetljeću. U drugom desetljeću, od 1967. do 1976. godine, napravljeno je 37 nagrađenih filmova ili 32% od ukupnog broja filmova iz uzorka. Od tih 37 filmova na YT-u se nalaze 23 filma, tj. 38% filmova napravljenih u drugom desetljeću. U trećem desetljeću, od 1977. do 1986. godine, napravljena su 22 nagrađena filma ili 19% od ukupnog broja filmova u uzorku. Od ta 22 nagrađena filma na YT-u se nalazi 9 filmova, tj. 41% filmova napravljenih u trećem desetljeću.

ću. U četvrtom desetljeću, od 1987. do 1996. godine, napravljeno je 15 nagrađenih filmova ili 13% od ukupnog broja filmova u uzorku. Od tih 15 nagrađenih filmova na YT-u se nalazi 5 filmova, tj. 33% filmova napravljenih u četvrtom desetljeću. Iz tih podataka uočavamo da je u prvom analiziranom desetljeću (1957.-1966.) u uzorku bilo najviše nagrađenih animiranih filmova, a potom sa svakim narednim desetljećem broj nagrađenih filmova opada. Ti su podaci u skladu sa smanjenjem proizvodnje filmova u poduzeću Zagreb film. Također, zanimljiv je podatak da je najveći postotak nagrađenih filmova koji se nalaze na YT-u među filmovima koji su nastali najranije – u periodu od 1957. do 1966. godine. Od 41 nagrađenog filma napravljenog u tom periodu čak ih je 23 dostupno na YT-u. Ti podaci su prikazani u Grafikonu 1.

Deset najgledanijih animiranih filmova na YouTubeu

Na web-portalu YT postoje podaci o tome koliko je puta koji film pregledan od strane posjetitelja portala. O tome govori broj koji se nalazi uz polje *views* (broj pregleda). Na osnovi tih podataka u Grafikonu 2. navedeno je deset najgledanijih animiranih filmova iz uzorka.

Grafikon 2. Deset najgledanijih animiranih filmova na YT-u

Naziv filma	Godina nastanka	Broj pregleda	'Like'	'Unlike'	Broj komentara	Datum 'uploada'
Surogat (Vukotić)	1961	58 366	267	12	90	24.01.2008
Maestro Koko (Grgić)	1968	39 907	59	7	7	14.02.2012
Krava na Mjesecu (Vukotić)	1959	36 093	95	2	22	02.11.2008
Muzikalno Prase (Grgić)	1965	14 395	93	0	25	13.11.2009
Znatželja (Dovniković)	1966	13 575	43	1	0	13.06.2008
Satie mania (Gašparović)	1978	12 543	60	0	14	29.03.2008
Riblje Oko (Marušić)	1980	11 768	97	2	16	26.10.2008
Vjetrovita priča (Grgić)	1968	8109	5	1	0	01.12.2012
Vau, vau! (Kolar)	1964	7416	16	0	3	22.11.2011
Cowboy Jimmy (Vukotić)	1957	6044	20	1	3	27.11.2011

Najgledaniji je animirani film „Surogat“, napravljen 1961. godine, autora Dušana Vukotića. „Surogat“ je jedini film napravljen u Hrvatskoj koji je dobio svjetski poznatu nagradu *Oscar*. Stoga i ne čudi da je u uzorku filmova iz ovog istraživanja „Surogat“ najgledaniji, s čak 58 366 pregleda. To je film koji ujedno ima i najveći broj glasova gledatelja da se radi o dobrom filmu, tj. „lajkova“ (267) te najveći broj komentara gledatelja (90). Drugi je po

gledanosti animirani film iz serije o profesoru Baltazaru – „Maestro Koko“. Filmovi iz te serije bili su u vrijeme nastanka vrlo popularni, a podaci o gledanosti na YT-u potvrđuju da su i dalje rado gledani. „Maestro Koko“ ima čak 39 907 pregleda te 59 „lajkova“, no tek 7 komentara gledatelja. Pretpostavljamo da je uzrok razmjerno manjem broju komentara to što su filmovi o profesoru Baltazaru popularniji među djecom koja još ne uče ili tek uče pisati. Broj „lajkova“ uz film „Maestro Koko“ znatno je manji u odnosu na treći najgledaniji film iz uzorka „Krava na mjesecu“, koji ima gotovo dvostruko više „lajkova“ (95), uz gotovo isti broj pregleda (36 093). Ako analiziramo distribuciju gledanosti deset najgledanijih filmova, vidimo da su prva tri filma na ljestvici uvjerljivo najgledanija (preko 30 000 pregleda po filmu); četiri naredna najgledanija filma imaju između deset i petnaest tisuća pregleda svaki, a tri naredna najgledanija filma imaju između pet i deset tisuća pregleda svaki. Ti podaci ukazuju na brzo opadanje gledanosti filmova ovisno o poziciji filma na ljestvici gledanosti. Opadanje gledanosti filma nerazmjerno pada što je film niže na ljestvici. Npr. „Surogat“, najgledaniji film, ima 58 366 pregleda, dok peti najgledaniji film „Znatiželja“ ima 13 575 pregleda, a deseti najgledaniji film „Cowboy Jimmy“ ima tek 6044 pregleda. Analizom podataka o broju pregleda 51 filma iz uzorka koji su na YT-u dolazimo do podatka da prvih deset najgledanijih filmova ima u prosjeku 20 822 pregleda po filmu, dok ih 41 ima u prosjeku 1809 pregleda po filmu. Deset najmanje gledanih filmova ima u prosjeku tek 254 pregleda po filmu.

Takva asimetrična distribucija gledanosti ovih filmova u skladu je s „bestseler-efektom“ – pojavom vrlo neravnomjerne raspodijeljenosti „konzumacije“ pojedinih djela „iskustvenih industrija“ (film, glazba, knjige...).

No bez obzira na različitu popularnost, tj. gledanost pojedinih filmova iz uzorka, vidljivo je iz podataka o gledanosti da svi imaju svoju publiku. Predviđamo da će se broj pregleda s vremenom znatnije povećavati jer su analizirani filmovi relativno nedavno postavljeni na YT. Naime postavljeni su u periodu od 2008. godine do danas.

Ukupni i prosječni broj pregleda te ocjena filmova na YouTubeu

U Grafikonu 3. vidimo da ukupni broj pregleda 51 filma postavljenog na YT iznosi 231 899.

Grafikon 3

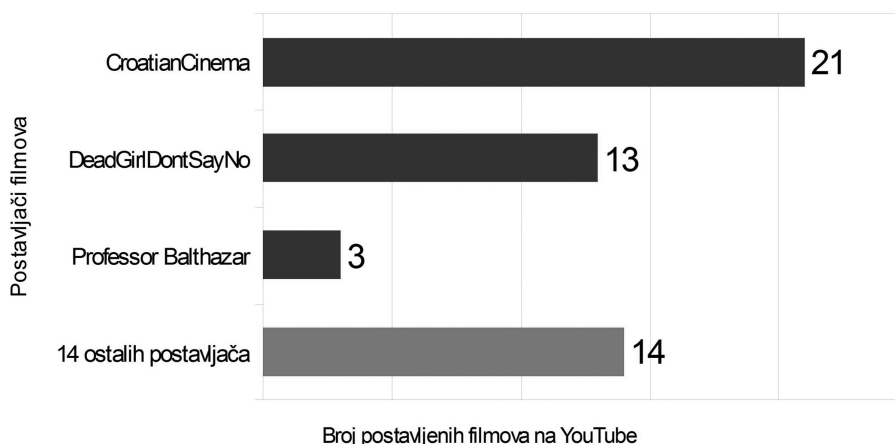
	Broj pregleda	'Like'	'Unlike'
Ukupno za sve filmove	231 899	1228	36
U prosjeku po filmu	4733	24	0.7

Ukupni broj „lajkova“ iznosi 1228, a izjašnjavanja publike o tome da im se film ne sviđa, tj. „nelajkova“ (engl. *unlike*), samo 36. Iz tih zbirnih podataka može se zaključiti da za ove animirane filmove postoji znatan broj zainteresiranih gledatelja jer su filmovi ukupno pregledani gotovo četvrt milijuna puta. Također, puno veći broj „lajkova“ u odnosu na „nelajkove“ (ima 34 puta više „lajkova“!) govori u prilog tome da su gledatelji iznimno naklonjeni tim filmovima. O tome svjedoče i komentari gledatelja o kojima će biti više rečeno u drugom dijelu istraživanja. U Grafikonu 3. također vidimo kako u prosjeku svaki od 51 filma postavljenog na YT ima po 4733 pregleda, 24 „lajka“ i 0.7 „nelajkova“.

Postavljači animiranih filmova

Zanimljiv je podatak da su većinu filmova, tj. njih 37, na YT postavile tek tri osobe. Podaci o postavljačima predstavljeni su u Grafikonu 4.

Grafikon 4. Postavljači animiranih filmova

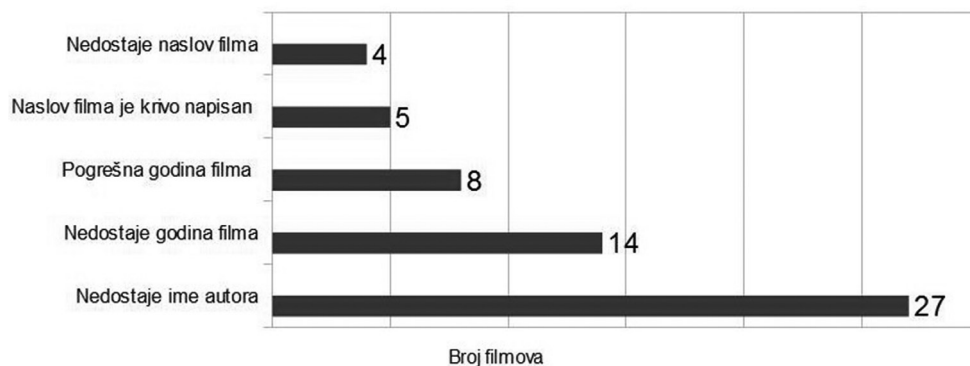

Najaktivniji je postavljatelj filmova korisničkog imena *CroatianCinema*, koji je od tih 37 filmova postavio ukupno 21 film. Postavljatelj korisničkog imena *DeadGirlDontSayNo* postavio je ukupno 13, dok je postavljatelj korisničkog imena *ProfessorBalthazar* postavio 3 filma. Osim ta tri postavljaja, ostalih 14 filmova na YT je postavilo još 14 postavljaja, dakle svaki od tih postavljaja postavio je po jedan film. Iz podataka je vidljivo da je distribucija postavljaja i broja filmova koje su postavili prilično asimetrična: samo tri postavljaja postavila su više od jednog filma.

Koji su podaci navedeni u naslovu filmova na YouTubeu i koliko točno?

U sklopu ovog istraživanja utvrđeno je koji su podaci navedeni u naslovu filmova na YT-u te ima li krivo navedenih podataka. Ti podaci prikazani su u Grafikonu 5.

Grafikon 5. Ime, autor i godina nastanka filma

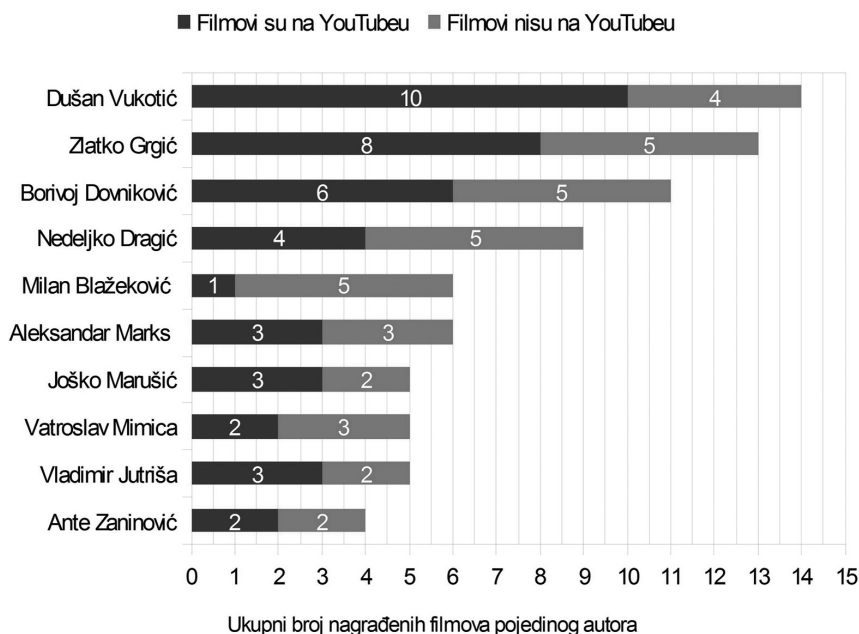

Istraživanjem je utvrđeno da od ukupno 51 filma pronađenog na YT-u nedostaju naslovi 4 filma; kod 5 filmova naslovi su krivo napisani; kod 8 filmova navedene su pogrešne godine nastanka filma; kod 14 filmova nedostaju godine nastanka filma, a kod 27 filmova u naslovima nedostaje ime autora filma.

Deset autora s najviše nagrađenih filmova

Među deset autora s najviše nagrađenih filmova na prvom je mjestu Dušan Vukotić s 14 nagrađenih filmova. Od toga je čak 10 njegovih filmova postavljeno na YT. Slijedi Zlatko Grgić s 13 filmova, od kojih je 8 na YT-u. Na trećem je mjestu Borivoj Dovniković s 11 filmova, od toga je 6 na YT-u. U Grafikonu 6. predstavljeni su ti podaci.

Grafikon 6. Deset autora s najviše nagrađenih animiranih filmova

Zanimljiv je podatak da je od ukupno 115 filmova obuhvaćenih ovim istraživanjem čak 78 filmova napravilo samo deset autora. Od tih 78 filmova čak su 42 filma (54%) postavljena na YT, dok 36 filmova (46%) nije postavljeno. Većina filmova deset najplodnijih autora stoga je dostupna na YT-u.

Komentari gledatelja

Jedna od tema koje nalazimo u *online* komentarima filmova od strane gledatelja jest „sjećanje na davno pogledane filmove i njihova nedostupnost“. Tipična je situacija sljedeća: autor komentara davno je pogledao film na televiziji ili festivalu; film mu se jako svidio i želi ga ponovo gledati; desetljećima ne pronalazi film, sve dok ga naposljetku ne uoči na YouTubeu.

Zanimljiv je podatak da je većina komentara tog tipa napisana od govornika engleskog jezika, a film koji su tako komentirali gledali su davno, često u svom djetinjstvu. Nekoliko je njih tako film „Čovjek koji je morao pjevati“, o kojem ima najviše komentara navedenoga tipa, prvi put vidjelo na festivalu međunarodne animacije koji je vodio Jean Marsh, a izdvojen je primjer komentatora korisničkog imena *Robeykr*:

I remember seeing this on the International Animation Festival hosted by Jean Marsh. It's really too bad they can't release the series on home video.

Druga tema koju nalazimo u komentarima jest „dodatni podaci o filmovima“. Slijede primjeri komentara pod korisničkim imenima *eriplasmanaytto*, *misspeaches251* i *Xhemi Peza*.

U komentaru filma „Čovjek koji je morao pjevati“ navode se podaci o tome tko je autor filma, kada je film snimljen te koji je naziv filma na hrvatskom jeziku:

In case someone is interested, this was directed by Milan Blažeković in 1970 and produced by the famed Zagreb Film. Original title: čovjek koji je morao pjevati.

U komentaru filma „Vau, vau!“ ukazuje se na presudan značaj Zagrebačke škole crtanog filma u svijetu animiranog filma zbog razvoja izražajnih mogućnosti animiranog filma:

You'd never see this kind of delicacy in a computer-animated short. There's a wonderful wit in the movement of these drawings, a playfulness that comes from the fact that these guys were really exploring, for the first time, what this medium would or could do. And somehow Zagreb studios had more than the usual share of resident geniuses.

U komentarima se ukazuje i na povezanost pojedinog filma Zagrebačke škole crtanog filma s nekom drugom školom svjetske animacije ili na činjenicu da je film utjecao na nastanak danas popularnih animiranih filmova, kao npr. u komentaru filma „Surogat“:

This cartoon is like a soviet film.

Iz komentara tog tipa može se uvidjeti povezanost raznih međunarodnih animacijskih stilova s filmovima Zagrebačke škole.

Treća tema koju nalazimo u komentarima jesu upiti komentatora drugim komentatorima, tj. gledateljima. U toj skupini komentara do izražaja dolazi interaktivna priroda mogućnosti komentiranja filmova na YouTubeu. Gledatelji će na upite ponekad dobiti odgovore od drugih gledatelja ili postavljачa filma. Postoje i komentari u kojima se izražava molba da netko od posjetitelja postavi još neki animirani film na YouTube. Sve to govori o postojanju zajednice zainteresirane za te filmove i volji da se pomogne članovima zajednice u vezi s informacijama i pristupom drugim filmovima.

Upit u vezi s filmom „Satiemania“ od strane gledatelja korisničkog imena *nirenireh*:

What is the name of the song that starts at 2:53? Thanks!

Odgovor na upit od strane postavljачa filma korisničkog imena *Adrian Horn*:

Descriptions automatiques, I. Sur un Vaisseau.

Zanimljivi su i komentari koje nalazimo unutar četvrte tematske skupine, koju smo nazvali „ispravci podataka o filmu i netočni podaci u komentarima“. Tako su npr. u opisu filma „Surogat“ navedene pogrešne godine nastanka filma i pogrešan datum kada je film dobio nagradu *Oscar*. Te su pogreške ispravljene nakon što je na netočnosti ukazao komentator korisničkog imena *letilica 2*:

Ukoliko se može promjeniti godina u opisu. Crtani film je urađen 1961 godine, a dobio ga je 1962.

Na taj prijedlog ispravka odgovara postavljач filma korisničkog imena *leokulcar 2*:

Evo, ispravio sam.

No i u samim komentarima mogu se naći netočni podaci o filmu. Tako naprimjer za film „Čovjek koji je morao pjevati“ komentator korisničkog imena *DrMattMusic* navodi da je napravljen u Poljskoj, dok je film ustvari napravljen u Zagrebu:

This was shown in 1975 in Deerfield, Illinois as a middle-school educational film, one of three we saw that week, all apparently made in Poland in the 1960s.

Peta tema koju nalazimo u komentarima jest “tko su sve komentatori filmova”.

Na YouTubeovim web-stranicama kod pojedinih filmova ne postoji polje za podatak iz koje je države pojedini komentator/gledatelj, ali se prema jezicima kojima su pisani komentari filmova može zaključiti da su gledatelji, tj. komentatori filmova, ponajviše iz Hrvatske i susjednih zemalja (BiH, Srbija, Slovenija, Crna Gora). Također, velik je broj komentara na engleskom jeziku, a pronađen je i po jedan komentar na talijanskom, odnosno njemačkom jeziku. Komentatori također ponekad u komentaru otkriju svoje porijeklo, tj. prebivalište.

Ovo su primjeri komentara po čijem se jeziku može naslutiti odakle komentatori dolaze. Napisani su redom od komentatora korisničkih imena *kayamar13*, *carlosdelluz*, *blavisha*, *Alessandra Baldessari*:

Super! Hoala ti za objavu. Odlicna risanka, bila je ena mojih najljubsih.
(Komentar se odnosi na film „Krava na Mjesecu“.)

großartig! (Komentar se odnosi na film „Piccolo“.)

Potsećanje na starog majstora, otkad ovo nisam video! (Komentar se odnosi na film „Piccolo“.)

meraviglioso!! (Komentar se odnosi na film „Maestro Koko“.)

Pretposljednja, šesta tema koju nalazimo jesu „pohvale filmovima“. Najveći broj komentara odnosi se upravo na pohvale filmovima. Neki od pohvalnih komentara ujedno sadrže i dodatne podatke o filmu i kontekstu njegova nastanka, kao npr. komentar filma „Surogat“ komentatora korisničkog imena *paperchained*:

Začudjujuće koliko je ovaj film, i nakon gotovo pola stoljeća od njegova nastanka, svjež, suvremen, zabavan...

Ili npr. komentar filma „Maestro Koko“ komentatora korisničkog imena *Croautor*:

Profesor Baltazar, the best Croatian cartoon ever!

Posljednja, sedma tema koju pronalazimo među komentarima jesu „Podaci o autorima filmova ili o tome kojoj kinematografiji pojedini autor/

film pripada“. Naime u komentarima gledatelja mogu se doznati i njihova mišljenja o autoru i pojedini biografski podaci. Tako za Vladu Kristla, autora filmova „Don Kihot“ i „Šagrenska koža“, komentator korisničkog imena *Sebastijan Vojvoda* navodi sljedeće:

Great artist, great painter, great animator...Kristl is an nonkonformist that allways headed in his direction without regards to any authoritys. A true anarchist.

Zaključak

Ovim istraživanjem utvrđena je značajna prisutnost animiranih filmova „Zagreb filma“ na YT-u. Od ukupno 115 nagrađenih filmova iz uzorka, na YT-u pronalazimo čak 51 film, tj. 44% filmova. Zanimljivo je to da su filmovi nastali u najdavnijem analiziranom desetljeću (1957.-1966.) po udjelu najprisutniji na YT-u. Najgledaniji je film „Surogat“, napravljen 1961. godine, autora Dušana Vukotića. Na gledanost je sigurno utjecalo i to što je nagrađen Oskarom. No o tome da svi postavljeni filmovi imaju svoju publiku govori i podatak da su ukupno pregledani skoro 250 000 puta. Neobičan je podatak da su tri osobe postavile čak 37 filmova od ukupno pronađenog 51 filma na YT-u. Komentari gledatelja filmova brojni su, informativni u vezi s različitim aspektima koji se tiču tih filmova. Među komentarima uočene su tematski povezane grupe komentara, npr. grupa „sjećanja na davno pogledane filmove“ ili grupa komentara „dodatni podaci o autorima filmova“.

Na osnovi podataka do kojih se došlo istraživanjem može se zaključiti da je dostupnost animiranih filmova Zagrebačke škole crtanog filma na YT-u vrlo visoka. Također, zaključak je kako su količina i kvaliteta komentara gledatelja vrlo značajni te da informacijski obogaćuju poznavanje i doživljaj filmova u različitim aspektima.

Literatura

Alexa Top 500 Global Sites [citirano: 2014-09-09]. Dostupno na: <http://www.alexa.com/topsites>

Cho, Allan. YouTube and academic libraries: building a digital collection // *Journal of electronic resources librarianship* 25, 1 (2013), str. 39-50.

Fourie, Ina. Should we take disintermediation seriously? // *The electronic library* 17, 1 (1999), str. 9-16.

Gorman, Michael. Collection development in interesting times: a summary. // *Library collections, acquisitions, and technical services* 27, 4 (2003), str. 459-462.

Gracy, Karen F. Moving image preservation and cultural capital. // *Library trends* 56, 1 (2007), str. 183-197.

Hrvatski Državni Arhiv: Filmsko gradivo HDA [citirano: 2014-09-03]. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/arhiv2/Arhivski-izvori/GradivoHDA/Filmsko_gradivo/index.htm

Hrvatski državni arhiv: Fondovi i zbirke Hrvatske Kinoteke [citirano: 2014-09-03]. Dostupno na: http://www.arhiv.hr/arhiv2/Arhivski-izvori/GradivoHDA/Filmsko_gradivo/WEB2HDARHIVLOC004398

Lee, Hur-Li. What is a collection? // *Journal of the American Society for Information Science* 51, 12 (2000), str. 1106-1113.

Little, Geoffrey. The revolution will be streamed online: academic libraries and video. // *The journal of academic librarianship* 27, 1 (2011), str. 70-72.

Majcen, Vjekoslav; Turković, Hrvoje. Kinematografija u Hrvatskoj – Izvještaj o stanju. // *Filmski ljetopis* 7, 27 (2001), str. 53-95.

McKee, Alan. Alternative primary sources for studying Australian television history : an annotated list of online private collections. // *Screening the past* 32 (2011), str. 1-14.

Noordegraaf, Julia. Remembering the past in the *Dynarchive*: the state of knowledge in digital archives. // Rad predan za konferenciju Media in transition 7, *Unstable platforms: the promise and peril of transition*. Boston, MIT, 13-15. svibanj, 2011.

Prelinger, Rick. Archives and access in the 21st century. // *Cinema journal* 46, 3 (2007), str. 114-118.

Prelinger, Rick. The appearance of archives. // *The YouTube reader* / ur. Pelle Snickars i Patrick Vonderau. Stockholm: National library of Sweden, 2009., str. 268-274.

Šarin, Jadranka. Sve nagrade SCF Zagreb filma. // *Filmski ljetopis* 7 (1996), str. 58-63.